

Zpráva

ve věci přestupků proti občanskému soužití

Pan A. C., bytem XXX (dále „stěžovatel“), nesouhlasí s postupem Komise pro projednávání přestupků města Y. (dále „přestupková komise“) a Krajského úřadu kraje Z. (dále „krajský úřad“) v přestupkové věci své manželky B. C. Jednalo se o celkem 8 skutků, z nichž ve 3 případech šlo o přestupky proti občanskému soužití ublížením na cti urážkou podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích,¹ ve 3 případech o přestupky proti občanskému soužití schválnostmi podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích² a ve 2 případech o přestupek proti občanskému soužití vyhrožováním újmou na zdraví podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích.³ Stěžovatel namítal zejména skutečnost, že přestupková komise odmítla provést jako důkazy jím pořízené zvukové nahrávky, které měly prokazovat protiprávní jednání jeho manželky.

A. Shrnutí

Rozhodl jsem se šetřit, zda přestupková komise postupovala správně, když stěžovatelem pořízené nahrávky nepřipustila jako důkazy.

Šetřením postupu přestupkové komise a krajského úřadu jsem zjistil následující skutečnosti:

Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.⁴ Svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.⁵ Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.⁶ Přestupková komise nepřipustila stěžovatelem předložené nahrávky jako důkazy s ohledem na jejich velké množství a citelný zásah do soukromí s tím, že právo na soukromí výrazně převažuje nad zájmem na potrestání obviněné z přestupku. Krajský úřad akceptoval závěr přestupkové komise o nepřípustnosti pořízených zvukových nahrávek jako důkazů s tím, že urážky byly vzájemné a vyprovokované jednáním stěžovatele, které nahráváno nebylo; nahrávky tedy byly upraveny. Krajský úřad dále poukázal na skutečnost, že významnou okolností v otázce použití zvukového záznamu pořízeného soukromou osobu bez souhlasu ostatních účastníků jednání je to, zda takový

1 zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

2 od 1. 10. 2016 je tato skutková podstata přestupku zakotvena v § 49 odst. 2 písm. c) zákona o přestupcích

3 od 1. 10. 2016 je tato skutková podstata přestupku zakotvena v § 49 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích

4 § 86 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějšího předpisu

5 § 88 odst. 1 občanského zákoníku

6 § 90 občanského zákoníku

důkaz stojí osamocen v rámci hodnocení viny pachatele, nebo jsou k dispozici jiné důkazy, které výrazným způsobem nasvědčují důvodnosti obvinění. **Přestupková komise pochybila, když nepřípustnost nahrávek nedostatečně zdůvodnila pouze s poukazem na jejich velké množství a citelný zásah do soukromí, aniž by u každé jednotlivé nahrávky zkoumala, zda byla pořízena k ochraně práv či právem chráněných zájmů stěžovatele, a pokud ano, zda nepřiměřeným způsobem zasáhla do oprávněných zájmů člověka ve smyslu § 90 občanského zákoníku, a tudíž by neměla být jako důkaz (ať už jako celek, nebo její část) připuštěna.**

*Krajský úřad pochybil, když bez dalšího akceptoval závěr přestupkové komise ohledně nepřípustnosti předložených nahrávek jako důkazů, **aniž by důkladněji zhodnotil, zda se přestupková komise vypořádala s přípustností každé jednotlivé nahrávky ve smyslu § 88 odst. 1 občanského zákoníku, a případně s (ne)existencí oprávněných zájmů člověka, které by byly v konkrétní situaci nepřiměřeným způsobem narušeny.***

Předmětem šetření naopak nebyla otázka, zda bylo možno na základě předložených nahrávek protiprávní jednání manželky stěžovatele prokázat, zda jednání manželky stěžovatele naplnilo materiální stránku přestupků či zda se stěžovatel samotným pořízením nahrávek nedopustil přestupku. Důvodem je skutečnost, že přestupková komise stěžovatelem předložené důkazy v podobě nahrávek nijak nehodnotila, a to proto, že je jako důkazy vůbec nepřipustila. Účelem šetření by nemělo být nahrazování úvah přestupkové komise v rámci dokazování.

B. Skutková zjištění

Stěžovatel podal ve dnech 19. 8. 2015, 26. 10. 2015 a 13. 11. 2015 návrhy na projednání celkem 8 přestupků, z nichž ve 3 případech šlo o přestupky proti občanskému soužití ublížením na cti urážkou podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, ve 3 případech o přestupky proti občanskému soužití schválnostmi podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích a ve 2 případech pak o přestupek proti občanskému soužití vyhrožováním újmou na zdraví podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích. Manželka stěžovatele se těchto přestupků měla dopustit ve dnech 8. 7. 2015, 11. 7. 2015, 27. 7. 2015 a 15. 8. 2015.

Stěžovatel předložil v rámci spisu vedeného jako důkazy 3 CD⁷ se zvukovými nahrávkami incidentů ze dne 11. 7. 2015, 12. 8. 2015⁸ a 15. 8. 2015. Zároveň předložil i přepisy těchto nahrávek, resp. jejich částí, v nichž zvýraznil problematické výroky učiněné vůči němu.

7 První CD zachycující incidenty ze dne 11. 7. 2015, obsahuje celkem 3 nahrávky se stopáží 21 min. 13 s., 6 min. 56 s., 18 min. 35 s.

Druhé CD zachycující incident ze dne 12. 8. 2015, obsahuje 1 nahrávku se stopáží 10 min. 3 s.

Třetí CD zachycující incidenty ze dne 15. 8. 2015, obsahuje celkem 7 nahrávek.

Nahrávka s označením A má celkovou stopáž 39 min. 32 s., nahrávka B 4 min. 46 s., nahrávka C 8 min. 48 s., nahrávka D 24 min. 56 s., nahrávka E 3 min. 58 s., nahrávka F 14 min. 19 s., nahrávka G 11 min. 29 s.

8 Řízení ohledně tohoto přestupku přestupková komise zastavila při ústním jednání dne 12. 10. 2015 podle § 76 odst. 1 písm. k) zákona o přestupcích, tj. z důvodu uzavření smíru mezi stěžovatelem a jeho manželkou.

Přestupková komise ve věci nařídila ústní jednání na dny 12. 10. 2015 a 3. 2. 2016. Při druhém ústním jednání přestupková komise přistoupila k přehrání jedné nahrávky a dotázala se manželky stěžovatele, zda poznává hlasy na nahrávce a zda ví, kdy byla tato nahrávka pořízena. Manželka stěžovatele uvedla, že poznává hlas manžela a svého bratra, ostatní hlasy nepoznává. Neví, který den byla nahrávka pořízena.

Rozhodnutím ze dne 11. 4. 2016⁹ přestupková komise uznala manželku stěžovatele na základě jejího doznání vinnou ze spáchání přestupku proti občanskému soužití ublížením na cti urážkou podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích a podle § 11 odst. 3 zákona o přestupcích upustila od uložení sankce, neboť samotné projednání postačí k nápravě manželky stěžovatele. Té dále uložila povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1.000,- Kč. Přestupková komise dále zastavila řízení vůči manželce stěžovatele ohledně 7 přestupků (jednalo se o přestupky proti občanskému soužití ublížením na cti urážkou, schválnostmi a vyhrožováním újmou na zdraví) podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích.¹⁰ V návaznosti na to přestupková komise uložila stěžovateli v pozici navrhovatele povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1.000,- Kč. K odmítnutí nahrávek jako důkazů přestupkové komise v odůvodnění rozhodnutí poznamenala, že nahrávky byly pořízeny soukromou osobou bez souhlasu osob, jejichž hlas je takto zaznamenán, a tudíž komise byla nucena uplatnit tzv. test proporcionality, kdy zkoumala, zda v projednávané věci má přednost zájem na ochraně soukromí nad zájmem na vyšetření, potrestání a prevenci. Vzhledem k velkému množství pořízených audionahrávek příslušníků rodiny a citelnému zásahu do soukromí, přestupková komise rozhodla, že právo na soukromí výrazně převyšuje nad zájmem na potrestání. Přestupková komise rovněž v odůvodnění rozhodnutí zdůraznila, že v posledních letech došlo k opakovaným oznámením jak vůči stěžovateli a jeho manželce, tak i v jednom případě vůči společným dětem. Důvody vyhrocených situací lze podle přestupkové komise spatřovat v probíhajícím rozvodovém řízení a řízení o svěření dětí do péče. Stěžovatel manželku obviňuje ze lži, zatímco ona se snažila věc vyřešit smírně, jelikož se jedná o vzájemné slovní napadání.

Proti rozhodnutí podal stěžovatel odvolání, které krajský úřad rozhodnutím ze dne 17. 6. 2016¹¹ zamítl a rozhodnutí přestupkové komise potvrdil. Krajský úřad k otázce přípustnosti pořízených audionahrávek jako důkazů poznamenal, že významnou okolností použití zvukového záznamu pořízeného bez souhlasu ostatních účastníků jednání je to, zda takový důkaz stojí osamocen v rámci hodnocení otázky viny pachatele, nebo jsou k dispozici jiné důkazy, které výrazným způsobem nasvědčují důvodnosti obvinění. V projednávané věci stěžovatel trval na tom, že jej manželka urážela. Ta uvedla, že urážky byly vzájemné a vyprovokované jednáním stěžovatele, které nahráváno nebylo, tudíž nahrávka byla upravena. Provokování potvrzují i svědci, děti účastníků řízení, jiní svědci nebyli přítomni. Za daného stavu věci krajský úřad použití navrhovatelem pořízeného zvukového záznamu nepovažuje za přípustné.

9 pod č. j. aaa

10 Spáchání skutku, o němž se vedlo řízení, nebylo obviněné z přestupku prokázáno.

11 č. j. bbb

Předsedkyně přestupkové komise ve svém stanovisku ke skutkovým a právním otázkám¹² uvedla, že k době vydání tohoto stanoviska orgán policie oznámil přestupky stěžovatele celkem 9x, jeho manželky celkem 12x, syna 2x a dcery rovněž 2x. Přestupky se týkaly špatného soužití mezi manžely, do kterého byly postupem času vtáhnuty děti. Stěžovatel jakékoliv jednání manželky považoval za schválnostní. Neustálé oznamování na policii vedlo k tomu, že i ona začala na stěžovatele podávat oznámení. Oba se domnívají, že potrestáním jednoho nebo druhého ovlivní nadcházející soudní spor o děti a majetek při rozvodu. Ani jeden z manželů se nechce vzdát společného domu a odstěhovat se. V posledním roce došlo ke zhoršení situace, začíná docházet k mírným fyzickým útokům, které obě strany popisují odlišně. Děti stojí na straně matky a jejich výpověď nelze tedy brát jako zcela věrohodnou. Pokud se týče nahrávek, přestupková komise důkladně posoudila, zda nepřipuštění nahrávek nebude v rozporu s legislativou České republiky. Dospěla k závěru, že nikoliv, protože nahrávky byly využity nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka ve smyslu § 90 občanského zákoníku. Stěžovatel nahrává členy rodiny v místě bydliště denně, a to i v době, kdy není v domě přítomen. Předsedkyně přestupkové komise popsala situaci z aktuálně vedeného řízení, kdy byla předložena audio i video nahrávka. Přestupková komise přehrála videonahrávku, kdy stěžovatel zapnul kameru, nasměroval ji do kuchyně a slovně se snažil vyprovokovat manželku k protiprávnímu jednání. Když se vyprovokovat nenechala, kameru vypnul. Přestupková komise trvá na tom, že tuto nahrávku jako důkaz nepřipustí. Děti vypověděly, že hádky jsou oboustranné, ale ve velké většině je vyvolá stěžovatel. Jeho manželka se snažila řešit situaci podáním předběžného opatření, kterým by bylo stěžovateli zabráněno užívat dům. Soud předběžné opatření zamítl s tím, že dospěl k závěru, že nevhodné chování účastníků stěžovatele a jeho manželky je vzájemné, provokativní, provázené oboustrannými naschvály. Apeloval na ně, aby se snažili situaci řešit klidným způsobem, nikoliv vzájemným napadáním, řešením uměle vyvolávaných konfliktů přes policii či přes přestupkovou komisi.

Ředitelka krajského úřadu ve svém stanovisku ke skutkovým a právním otázkám¹³ shrnula platnou právní úpravu ochrany osobnosti s tím, že nelze vyloučit možnost použití zvukového záznamu, avšak je třeba respektovat právo na soukromí zakotvené v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Správní orgán musí posoudit a zvážit práva obou účastníků řízení a na základě tohoto zvážení důkaz připustit, či nikoliv. Jak krajský úřad konstatoval ve svém rozhodnutí, významnou okolností v takových případech je fakt, zda důkaz (nahrávka) stojí v konkrétní věci osamocen v rámci hodnocení otázky viny pachatele nebo má správní orgán k dispozici jiné důkazy, které výrazným způsobem nasvědčují důvodnosti obvinění. Krajský úřad se ztotožnil s postupem správního orgánu I. stupně, který navrhovatelem navržený důkaz neprovedl. Dle § 90 občanského zákoníku nesmí být zákonný důvod k použití zvukového záznamu využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka. Podstata zákonného omezení absolutního osobnostního práva je povahy úřední a v tomto smyslu je nutno vykládat i jeho meze. Je proto třeba dovozovat, že použití záznamů bez svolení dotčeného člověka je dovoleno nikoli za účelem jakéhokoli výkonu či ochrany soukromého práva. Krajský úřad je

¹² stanovisko ze dne 10. 8. 2016, č. j. ccc

¹³ dopis ze dne 26. 8. 2016, č. j. ddd

toho názoru, že připuštění nahrávky pořízené navrhovatelem by bylo v rozporu s výše uvedenými právními předpisy, neboť ze spisového materiálu pořízeného správním orgánem I. stupně, a to z výpovědí dětí účastníků řízení (cca 16letých, tedy dostatečně rozumově schopných vnímat situaci) vyplynulo, že otec matku provokuje. Umístění nahrávacího zařízení spolu s provokováním k protiprávnímu jednání pak vedlo k úvahám, zda je nahrávání a následné použití této nahrávky jako důkazu v souladu se zákonem. Krajský úřad dospěl k závěru, že jednání navrhovatele je samo minimálně v rozporu s dobrými mravy, ne-li v rozporu se zákonem, a při připuštění důkazu nahrávkou by nevyhnutelně bylo nutné tuto skutečnost vzít v potaz a důkaz nahrávkou posoudit jako neprůkazný. Na základě těchto úvah dospěl krajský úřad k závěru, že správní orgán I. stupně nepochybil, když přisoudil manželce stěžovatele vyšší míru práva na soukromí, než byla míra práva stěžovatele na potrestání manželky, a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.

C. Hodnocení věci zástupcem ochránky

C.1 Shrnutí praxe při posuzování nahrávek jako důkazů v přestupkovém řízení za předchozí právní úpravy

Za účinnosti starého občanského zákoníku¹⁴ (tj. do 31. 12. 2013) správní orgány při posuzování přípustnosti nahrávek jakožto důkazů v přestupkovém řízení vycházely z ustanovení § 12 odst. 1 starého občanského zákoníku, podle něhož *písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením*. Tato právní úprava tedy v zásadě zapovídala pořízení nahrávek jiných osob bez jejich souhlasu. Případné využití těchto nahrávek vycházelo z výsledku **tzv. třístupňového testu proporcionality, tj. poměrování dvou vzájemně konkurujících práv a zájmů** (práva na soukromí na straně jedné a zájmu na vyšetření a případném potrestání protiprávního jednání či na náhradě škody na straně druhé). Prvním krokem byl „*test vhodnosti*“, tedy zda pořízení nahrávky zasahující do základního práva na soukromí vůbec umožňuje dosáhnout sledovaného cíle (obrana proti protiprávnímu jednání, zajištění důkazu pro účely prokázání deliktu). Druhým krokem byl „*test potřebnosti*“, tedy zda je pořízení nahrávky v porovnání k dotčenému základnímu právu na soukromí tím nejšetrnějším z více možných prostředků umožňujících dosažení sledovaného cíle (např. zda obrany proti deliktu či zajištění důkazu o protiprávním jednání nebylo možno dosáhnout jiným, méně invazivním, způsobem). Třetím krokem byl „*test poměrování*“, tj. test proporcionality v užším slova smyslu. Správní orgán tedy porovnával závažnost v kolizi stojících osobnostních práv a veřejného zájmu (na odhalení deliktu, potrestání pachatele a prevenci kriminality), příp. jiného legitimního soukromého zájmu (na prokázání škody, na odrazení pachatele od protiprávního jednání nebo na řešení či odstranění následků deliktu, na potrestání pachatele, na dosažení spravedlnosti). Samotnému třístupňovému testu proporcionality měl předcházet jakýsi „*nultý krok*“, tedy posouzení, zda sporným jednáním (pořízením nahrávky) sledovaný cíl je vůbec přípustný a legitimní.¹⁵

14 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

15 Podrobně k otázce použitelnosti nahrávek jako důkazů za účinnosti starého občanského zákoníku, včetně relevantní judikatury viz POTMĚŠIL, Jan. *Použitelnost zvukových a obrazových záznamů jako důkazu*.

Správní orgány často odmítaly připuštění těchto nahrávek jakožto důkazů v přestupkovém řízení právě s poukazem na právo na ochranu soukromí pachatelů, kteří byli na nahrávkách zachyceni, kdy toto právo v daném případě podle názoru správních orgánů převažovalo nad zájmem na projednání přestupku a jeho případném potrestání.

V souvislosti s přípustností nahrávek jakožto důkazů v přestupkovém řízení považuji za vhodné zmínit, že **veřejný ochránce práv již za účinnosti starého občanského zákoníku dovozoval možnost využití nahrávek z kamerového systému jako důkazů v přestupkovém řízení bez souhlasu zachycených osob**, pokud byly naplněny podmínky ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona na ochranu osobních údajů, tj. že správce (provozovatel kamerového systému) může osobní údaje zpracovávat bez souhlasu subjektů údajů, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.¹⁶ Obdobně tak učinil i Ústavní soud při projednávání věci, kdy v řízení o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru nebyly obecnými soudy připuštěny stěžovatelem předkládané audiozáznamy jako důkazy jeho tvrzení.¹⁷ Ústavní soud deklaroval, že použitelnost záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení je závislá na poměrování chráněných práv a zájmů, které se v této soukromé sféře střetávají. „**Zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, jíž hrozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či dovolené svépomoci.**“

C.2 Přípustnost nahrávek jako důkazů v přestupkovém řízení za účinnosti nového občanského zákoníku

Podle § 86 nového občanského zákoníku *nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.*

Podle § 88 odst. 1 nového občanského zákoníku *svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.*

In: prestupky.blogspot.cz [online]. 8. 6. 2010 [cit. 10. 1. 2017]. Dostupné z: <http://prestupky.blogspot.cz/2010/06/pouzitelnost-zvukovych-obrazovych.html>

16 Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 22. 4. 2010, sp. zn. 5432/2009/VOP/IK; dostupné na <http://kvopap.81/KVOPESoSearch/Nalezene/Edit/525>

17 srov. náleží ÚS ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14, www.nalus.cz

Podle § 90 nového občanského zákoníku *zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.*

Nový občanský zákoník zakotvuje právo na ochranu soukromí v § 86; zároveň však **výslovně zakotvuje možnost prolomení tohoto práva mj. v podobě pořízení zvukových či obrazových záznamů bez souhlasu zachycované osoby a jejich použití k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Tím je třeba rozumět použití těchto nahrávek mj. pro účely důkazní v různých řízeních, včetně přestupkového.**

Komentář k tomuto ustanovení v tomto ohledu uvádí, že „současné zákonné stanovení způsobu poměřování konkurujících si subjektivních práv v zásadě umožňuje, aby podobizny a záznamy pořízené soukromě byly bez svolení dotyčného použity jako důkazní prostředky pro účely soudních nebo správních řízení, děje-li se tak za účelem ochrany či jiného uplatnění soukromých práv a zájmů jiných osob v těchto řízeních. Na rozdíl od závěrů právní praxe podle předchozí právní úpravy tak nelze bez dalšího vyloučit např. použití důkazu záznamem telefonního hovoru volajícího pořízeným bez jeho svolení apod. Nemusí se navíc nutně jednat přímo o vlastní práva či zájmy osoby, která podobiznu či záznam pořídila, děje-li se tak za účelem výkonu a ochrany soukromých práv jiného (např. člena rodiny, souseda apod.). Je však nutno vzít v úvahu, že podobizny a záznamy nemusí obsahovat pouze příslušný projev osobní povahy, nýbrž jejich obsahem mohou být i difamující či intimní informace, popř. jiné osobnostně významné skutečnosti, jichž se však takto pojaté omezení ochrany osobnosti netýká (srov. rozsudek NS 30 Cdo 3063/2009). I použití tohoto omezení je tedy nutno podle konkrétních okolností posoudit podle aplikačního pravidla stanoveného v § 90 ObčZ (viz komentář). A to zvláště za situace, kdy by použitím podobizny či záznamu mohlo dojít k zásahu do takových přirozených práv člověka, která nejsou omezitelná obvyčejnými zákony, nýbrž pouze na základě imanentních ústavních omezení, tj. omezení plynoucích přímo z ústavního pořádku samotného, jako kupř. u cti a vážnosti člověka (srov. nález ÚS IV. ÚS 23/05). V takovém případě je pak nutno i zde podle konkrétních okolností uvážit, zda při střetu ústavního práva na spravedlivý proces (čl. 36 an. LPS, resp. čl. 6 EÚLP) a přirozených osobnostních práv (srov. zejm. čl. 10 LPS, resp. čl. 2–5 a čl. 8 a 9 EÚLP) není dána bezdůvodně přednost jednomu právu před právem druhým (srov. nález ÚS II. ÚS 502/2000).“¹⁸

Srovnáme-li předchozí a současnou právní úpravu a správní praxi, je zřejmé, že zatímco za účinnosti starého občanského zákoníku právní úprava v zásadě zapovídala pořízení nahrávek jiných osob bez jejich souhlasu a jejich použití jakožto důkazů ve správním řízení bylo možné pouze tehdy, pokud prošly tzv. třístupňovým testem proporcionality (viz část C.2 této zprávy), v současné době nahrávky pořízené pro důkazní účely v přestupkovém řízení v zásadě přípustné jsou, ledaže by takový zásah do soukromí nepřiměřeně zasahoval do oprávněných zájmů člověka.

C.3 Posouzení přípustnosti nahrávek přestupkovou komisí

Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že přestupková komise s ohledem na pořízení nahrávek bez souhlasu zachycených osob přistoupila k testu proporcionality, přičemž vzhledem

18 Lavický, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 536

k velkému množství nahrávek a citelnému zásahu do soukromí dospěla k závěru, že v daném případě převažuje zájem na ochraně soukromí nad zájmem na prošetření a případném potrestání přestupků manželky stěžovatele, které byly předmětem řízení zahájeného na základě návrhů podaných stěžovatelem. **Tento postup podle mého názoru evokuje spíše praxi uplatňovanou za účinnosti starého občanského zákoníku, jak jsem ji popsal výše, a takové zdůvodnění odmítnutí přípustnosti nahrávek jakožto důkazů ve světle aktuální právní úpravy považuji za nedostatečné.**

Podle mého názoru měla přestupková komise v první řadě posoudit, zda předložené nahrávky naplňují podmínku zákonem aprobovaného zásahu do práva na soukromí podle § 88 odst. 1 občanského zákoníku, tj. zda byly pořízeny nebo použity k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (v tomto případě stěžovatele). Správní orgán by při posuzování přípustnosti nahrávky jako důkazu měl vycházet z účelu jejího pořízení. **Pokud stěžovatel předložil nahrávky s tím, že jimi chtěl prokázat protiprávní jednání, které bylo zmiňováno v jím podaných návrzích na projednání přestupků jeho manželky, mám za to, že takový zásah do soukromí lze v obecné rovině chápat jako prostředek k ochraně právem chráněného zájmu stěžovatele ve smyslu § 88 odst. 1 občanského zákoníku.** Jakkoliv je možno vnímat nahrávání komunikace v rodině bez vědomí ostatních členů domácnosti jako problematické, souhlasím se stěžovatelem, že jde v podstatě o jediný způsob, jak lze doložit eventuální protiprávní jednání ze strany manželky stěžovatele za situace, kdy děti, které v případě figurují jako svědci, stojí spíše na straně manželky stěžovatele.

Z podnětu stěžovatele vyplývá, že se na orgán policie (a potažmo přestupkovou komisi) v minulosti opakovaně obracel, přičemž řízení přestupková komise zastavovala z důvodu neprokázání skutků. Že byli členové rodiny stěžovatele v minulosti opakovaně projednávání přestupkovou komisí ostatně vyplývá též z odůvodnění jejího rozhodnutí v šetřené věci. **Z tohoto pohledu hodnotím pořízení nahrávek stěžovatelem za účelem prokázání eventuálního protiprávního jednání jeho manželky za opodstatněné.**

Dále je třeba zkoumat, zda v konkrétní situaci nebylo možno dovodit ony oprávněné zájmy, které by odůvodňovaly nepřipustnost jinak zákonem dovoleného zásahu do práva na ochranu soukromí.

Pojem *přiměřenosti* použitý občanským zákoníkem je nutno vyložit jako *citlivě vyvážený poměr mezi druhem a povahou ideálního statku, požívajícího legální ochrany a spjatého s osobností, a účelem sledovaným dovoleným zásahem, a to vzhledem ke konkrétním zjištěným skutečnostem*. Přiměřenost způsobu využití zákonného omezení ochrany osobnosti je nutno posoudit s ohledem na případný rozpor s **oprávněnými zájmy určitého člověka** (postiženého), a to vzhledem ke konkrétním okolnostem věci. Jedná se o **takové zájmy člověka, na kterých je třeba s ohledem na požadavek zajištění elementární úcty k jeho důstojnosti a jeho osobnosti za všech okolností bezpodmínečně trvat a které jsou za všech okolností nedotknutelné**. Zohlednit je tak nutno např. postavení dotčeného člověka, zvláště jedná-li se o osobu veřejně činnou, konkrétní způsob použití podobizny, písemnosti osobní povahy či záznamu apod. Vychází se rovněž z toho, že zájem dotčeného člověka může být jak zájmem osobním, např. na ochraně vlastní rodiny, tak zájmem majetkovým, např. obchodní povahy. Typickým vybočením ze zákonného omezení ochrany

osobnosti je pořízení nebo použití podobizny či záznamu člověka např. pro účely reklamní.¹⁹ **Těmito oprávněnými zájmy mohou být tedy zejména právo na ochranu důstojnosti, cti či dobrého jména, ochrana nezletilých osob, právo na ochranu před zneužitím veřejně známé osoby pro komerční účely nebo i právo na utváření a udržování rodinných vztahů a požadavek na minimalizaci vnějších zásahů do těchto vztahů, zejména jsou-li členy rodiny nezletilé děti.**

Audionahrávky pořízené stěžovatelem zachycovaly mnohdy konfliktní komunikaci mezi stěžovatelem, jeho manželkou a dětmi, případně dalšími osobami (policisté, příbuzní). Podle mého neobsahovaly nic, co by narušovalo důstojnost, čest či dobré jméno manželky stěžovatele či jeho dětí, snad s výjimkou použití některých vulgárních výrazů. Protože však tyto výrazy byly předmětem samotného řízení, nelze podle mého názoru dovozovat, že by provedení důkazů poslechem těchto nahrávek (i s přihlédnutím ke skutečnosti, že přestupkové řízení je neveřejné) mohlo narušit dobré jméno manželky stěžovatele či jejich dětí. Na druhou stranu bylo třeba při posuzování přípustnosti nahrávek zvážit, do jaké míry tyto nahrávky byly způsobilé zasáhnout do práva na utváření a udržování rodinných vztahů a zda míra zásahu do tohoto práva odpovídala intenzitě a charakteru protiprávního jednání, které mělo být danou nahrávkou prokázáno.

Nepřiměřenost nelze podle mého názoru spatřovat v množství nahrávek, jak argumentovala přestupková komise v odůvodnění rozhodnutí, a to vzhledem k množství skutků, které stěžovatel zahrnul do návrhů na projednání přestupků a které tedy byly předmětem řízení.

Naproti tomu délka nahrávek (v některých případech i několik desítek minut) **mohla v některých případech představovat nepřiměřený zásah do oprávněných zájmů osob zachycených na nahrávkách**. Na jedné straně si jen těžko lze představit, že by stěžovatel mohl začít pořizovat nahrávku až v okamžiku, kdy by se jeho manželka vůči němu dopustila protiprávního jednání. Pokud tedy stěžovatel spustil nahrávací zařízení v okamžiku, kdy na základě předchozích zkušeností důvodně očekával, že může nastat konfliktní situace (např. když chtěl otevřít vstupní dveře do domu nebo vjet s autem do garáže, přičemž manželka mu se svým autem blokovala vjezd), a k samotnému konfliktu došlo až po několika minutách, mám za to, že pořízení nahrávky v takovém rozsahu lze považovat za přiměřené. Na druhou stranu pokud nahrávka zachycovala běžnou komunikaci mezi členy rodiny po delší časové období, aniž by bylo zachyceno protiprávní jednání, které je předmětem řízení, mohla by takováto nahrávka nepřiměřeně zasáhnout do práva na soukromí osob zachycených na nahrávce. **Domnívám se nicméně, že není nutné automaticky odmítat nahrávku jako celek, ale pouze v rozsahu, který není nezbytně nutný k posouzení jednání, jež je předmětem řízení.**

Z hlediska posouzení přípustnosti nahrávek považuji za nezbytné, aby se správní orgán vyjádřil ke každé jednotlivé nahrávce, zda byla pořízena za účelem ochrany práv či právem chráněných zájmů osoby, která nahrávku pořídila (případně jiných osob), a pokud ano, zda tento jinak zákonem aprobovaný zásah do práva na ochranu soukromí nepřiměřeně

¹⁹ tamtéž, str. 544

nezasahuje do oprávněných zájmů člověka, tak jak jsem se o nich zmínil výše (kdy nepřiměřenost zásahu je třeba vztáhnout právě k oněm oprávněným zájmům člověka).

Mám tedy za to, že přestupková komise pochybila, když dostatečně neodůvodnila v každém jednotlivém případě, zda nahrávky předložené stěžovatelem byly pořízeny za účelem ochrany jeho práv, a pokud ano, zda nepřiměřeně nezasahovaly do oprávněných zájmů manželky stěžovatele, jejich dětí, případně dalších zachycených osob.

V této souvislosti považuji za nutné poukázat na situace, kdy stěžovatel (alespoň podle výpovědi manželky stěžovatele a jejich dětí při ústním jednání dne 3. 2. 2016) tajně pořídil nahrávky v době, kdy nebyl přítomen, a tedy plošně monitoroval hovory své manželky a dětí, aniž by v tu chvíli reálně hrozilo protiprávní jednání z její strany vůči němu. Nahrávací zařízení mělo být umístěno v kuchyni. Takový zásah do soukromí považuji za nepřipustný, protože zjevně neměl za cíl ochranu práv stěžovatele. Tyto nahrávky (nebo jejich části) by tedy byly podle mého názoru pořízeny v rozporu s § 88 odst. 1 občanského zákoníku. V jejich pořízení by podle mého názoru bylo možno spatřovat přestupek proti občanskému soužití jiným hrubým jednáním podle § 49 odst. 2 písm. d) zákona o přestupcích.

Poslechem nahrávek obsažených ve spisu, který jsem měl k dispozici (č. přestupku P 225/2015) jsem nezjistil, že by šlo o situace, které byly na nahrávkách zachyceny (šlo o incidenty ze dne 11. 7. 2015, 12. 8. 2015 a 15. 8. 2015). To samozřejmě neznámá, že stěžovatel takové nahrávky skutečně nepořídil, avšak nemusel je předložit přestupkové komisi, popřípadě mohly být součástí jiného spisu.

Od posouzení přípustnosti nahrávek jako důkazů je třeba odlišit hodnocení toho, zda lze těmito nahrávkami prokázat skutky, které byly předmětem řízení (zejména z hlediska určení data, kdy k incidentům mělo dojít), zda s nahrávkami nebylo manipulováno (tj. zda zachycují souvislý děj, anebo byly některé pasáže odstraněny), zda jednání, které bylo na nahrávkách zachyceno, naplňuje znaky skutkové podstaty konkrétního přestupku (zejména z hlediska materiální stránky, tj. společenské škodlivosti v kontextu sporů mezi stěžovatelem a jeho manželkou) či zda se stěžovatel snažil manželku k protiprávnímu jednání vyprovokovat [v takovém případě nelze vyloučit zahájení řízení z moci úřední vůči stěžovateli pro přestupek proti občanskému soužití – patrně jiným hrubým jednáním podle § 49 odst. 2 písm. d) zákona o přestupcích, kdy podkladem pro zahájení řízení by byl poznatek správního orgánu z vlastní činnosti podle § 67 odst. 2 zákona o přestupcích]. Tyto úvahy by však bylo možno vést až poté, co by přestupková komise nahrávky připustila a jako důkazy provedla a takto provedené důkazy posoudila zvláště a rovněž v kontextu jiných důkazů a podkladů rozhodnutí v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů vyjádřenou v § 50 odst. 4 správního řádu.²⁰

²⁰ (4) Pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

C.4 Posouzení věci krajským úřadem

Krajský úřad v odůvodnění svého rozhodnutí poukázal na skutečnost, že významnou okolností v otázce použití zvukového záznamu pořízeného soukromou osobou bez souhlasu ostatních účastníků jednání je to, zda takový důkaz stojí osamocen v rámci hodnocení otázky viny pachatele, nebo jsou k dispozici jiné důkazy, které výrazným způsobem nasvědčují důvodnosti obvinění. Tento závěr vychází z usnesení Nejvyššího soudu,²¹ který v konkrétní trestní věci dále dovodil: „S ohledem na ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu zásadně nelze vyloučit možnost použít k důkazu též zvukového záznamu, který byl pořízen soukromou osobou i bez souhlasu ostatních účastníků určitého jednání, byť je nezbytné tuto skutečnost vždy posuzovat též v rámci respektování práva na soukromí zakotveného v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.“

Z odůvodnění rozhodnutí krajského úřadu jsem dále vyrozuměl, že krajský úřad nepřípustnost nahrávek jako důkazů opírá i o skutečnost, že údajné protiprávní jednání manželky stěžovatele zachycené na nahrávkách bylo vyprovokováno jednáním stěžovatele, které zachyceno nebylo, a nahrávky tudíž byly upraveny.

Souhlasím s tím, že okolnost, že nahrávka je jediným reálně možným důkazem protiprávního jednání, může hrát svou roli. Z odůvodnění rozhodnutí krajského úřadu však není zcela zřejmé, jaký závěr z této okolnosti sám vyvozuje, tj. zdali by správní orgán měl nahrávku, která je jediným reálně existujícím důkazem, připustit, či nikoliv. Sám se domnívám, že správní orgán by měl zejména v případech méně společensky závažných zkoumat, zda je možno protiprávní jednání prokázat i jiným, méně invazivním způsobem než nahrávkou, a pokud ano (což ovšem nebyl tento případ, protože svědectví dětí stěžovatele nelze považovat za zcela nestranná), nahrávku (zejména pokud intenzivně zasahuje do práva na soukromí) nemusí jako důkaz nutně připustit.

Dále mám za to, že **otázku případné úpravy nahrávky nepřísluší správnímu orgánu hodnotit při posuzování samotné přípustnosti této nahrávky jakožto důkazu, ale až při jejím hodnocení z hlediska hodnověrnosti** jako jakéhokoliv jiného důkazu v rámci dokazování v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Rovněž případné vyprovokování k protiprávnímu jednání podle mého názoru nezapřičiňuje nepřípustnost pořízené nahrávky jako důkazu, pouze významně snižuje důkazní sílu nahrávky z hlediska prokázání protiprávního jednání na nahrávce zachyceného. **Krajský úřad tedy podle mého názoru chybně spojil eventuální úpravu nahrávek stěžovatelem s otázkou samotné přípustnosti těchto nahrávek jako důkazů.** Mimoto krajský úřad nijak nevysvětluje, z čeho dovodil, že nahrávky vložené do spisu byly skutečně upraveny. Toto tvrdila pouze manželka stěžovatele, přičemž přestupková komise se touto otázkou blíže nezabývala, protože nahrávky jako důkazy ani nepřipustila.

Mám tedy za to, že argumenty, jimiž krajský úřad odůvodňoval nepřípustnost předložených nahrávek jako důkazů, byly v případě úpravy nahrávek stěžovatelem liché, v případě osamocenosti nahrávek nepřesvědčivé. Domnívám se tedy, že krajský úřad měl

21 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007; Sb. NS č. 7/2008; www.nsoud.cz

rozhodnutí přestupkové komise zrušit a věc vrátit k novému projednání s tím, že přestupková komise by měla jednotlivé nahrávky posoudit z hlediska jejich přípustnosti podle shora naznačených kritérií, a pokud by shledala tyto nahrávky (nebo jejich části) přípustnými, měla by provést nové dokazování a na jeho základě vydat meritorní rozhodnutí.

C.5 Obecné poznatky ze šetření

Ačkoliv se na první pohled může zdát, že mé závěry z tohoto šetření míří k potrestání manželky stěžovatele, není tomu tak. Mou snahou je spíše to, aby se správní orgán při svém rozhodování mohl opřít o co nejširší portfolio důkazů a své hodnocení skutkového děje neopíral pouze o vyjádření účastníků řízení a jejich dětí, které musí být nutně ovlivněny rozvrácenými vztahy v rodině. Jak už jsem naznačil výše, samotné naplnění formálních znaků skutkové podstaty přestupku ještě nutně neznamená uznání viny, protože určité jednání, které samo o sobě lze hodnotit jako protiprávní (např. vulgární nadávka), v kontextu dané situace nemusí naplňovat materiální stránku přestupku, tj. společenskou škodlivost. Rovněž nelze vyloučit, že z předložené nahrávky vyplývá protiprávní jednání osoby, která tuto nahrávku pořídila, což může vést k zahájení přestupkového řízení vůči osobě, jež nahrávku pořídila. Tento aspekt může představovat určitý prvek samoregulace při pořizování a předkládání takových nahrávek. Samostatnou kapitolou je otázka prokázání skutku z hlediska místa a doby spáchání a posouzení věrohodnosti nahrávky s ohledem na případnou manipulaci s nahrávkou (vymazání určitých pasáží).

Pokud jde o samotné projednávání obdobných sporů v přestupkovém řízení, jsem toho názoru, že řešení sporů touto cestou je neefektivní a v žádném případě nemůže přinést nápravu neuspokojivé situace, spíše naopak. Souhlasím tedy s přestupkovou komisí i krajským úřadem, že by mělo být v zájmu stěžovatele a jeho manželky, aby s ohledem na výchovné působení na svoje děti pokud možno normalizovali své vztahy. Případná další oznámení (ať už z jedné či druhé strany) k tomu zcela jistě nepřispějí.

D. Závěry

Komise pro projednávání přestupků města Y. pochybila tím, že nedostatečně zdůvodnila, proč nepřipouští důkazy v podobě audionahrávek předložených stěžovatelem.

Krajský úřad kraje Z. pochybil tím, že na základě odvolání stěžovatele nezrušil rozhodnutí přestupkové komise, nevrátil věc k novému projednání a neuložil přestupkové komisi, aby přípustnost předložených nahrávek znovu a pečlivěji posoudila.

Zprávu zasílám starostce města Y. a ředitelce Krajského úřadu kraje Z. a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřily ke zjištěným pochybením a informovaly mě o přijatých opatřeních k nápravě.

Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Brno 14. února 2017

JUDr. Stanislav Křeček
zástupce veřejné ochránkyně práv